

Lausunto

18.5.2022

VN/11385/2020

VN/11385/2020-MMM-50

Työ- ja elinkeinoministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto ilmasto- ja energiastrategiasta

Maa- ja metsätalousministeriö pitää ilmasto- ja energiastrategian luonnosta perusteellisesti laadittuna, kuten myös strategian taustaksi laaditun HIISI-hankkeen (VN TEAS hankkeen Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset) selvityksiä. Maa- ja metsätalousministeriö oli aktiivisesti mukana ilmasto- ja energiastrategian valmistelussa sekä sen taustatyöksi valmistellun HIISI-hankkeen ohjaamisessa ja katsoo, että strategian linjaukset vastaavat maa- ja metsätalousministeriön näkemyksiä.

Strategian osalta maa- ja metsätalousministeriö haluaa oman hallinnonalansa näkökulmasta korostaa erityisesti uusiutuvan energian lisäämistä, eli muun muassa puupolttoaineiden, tuulivoiman sekä maatalousbiomassojen osuutta ja niiden edistämistä koskevia tavoitteita ja keinoja. Lisäksi toimenpiteet **ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi** ovat tärkeä osa ilmasto- ja energiapolitiikan kokonaisuutta. Myös puun käytön lisääminen pitkäikäisissä eli pitkään hiiltä varastoivissa tuotteissa ja rakenteissa tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista monin tavoin, sillä siten voidaan vähentää sekä tuotannon päästöjä verrattuna fossiilisiin materiaaleihin, että luoda hiilen pitkäikäisiä varastoja.

Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuonna 2035 edellyttää, että kasvihuonekaasupäästöjen ja nettohiilinielun tulee olla samalla tasolla vuonna 2035 ja siitä eteenpäin nettohiilinielun tulee olla päästöjä suuremmat. Maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous (LULUCF)- eli maankäyttösektorilla on merkittävä rooli hiilinielujen ja -varastojen kasvattamisessa ja siten Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Sektorilla voidaan edelleen vahvistaa monin keinoin hiilinieluja ja -varastoja, vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ja edistää sopeutumista ilmastonmuutokseen. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteistä ei linjata yksityiskohtaisesti ilmasto- ja energiastrategiassa, vaan ne on sisällytetty **Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan**, joka on lausunnolla samanaikaisesti ilmasto- ja energiastrategian kanssa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma tulee jatkossa osaksi Ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää.

Puupolttoaineiden osalta strategiassa on tunnistettu niiden merkittävä rooli uusiutuvan energian lähteenä Suomessa ja kuvattu niiden saatavuuteen, riittävyteen sekä toimitus- ja huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä. Luopuminen kivihiilen käytöstä, energiapuun tuonnin loppuminen Venäjältä ja turpeen käytön väheneminen lisäävät merkittävästi kotimaisen energiapuun tarvetta. Kotimaisen metsähakkeen saatavuuden lisääminen on noussut aiempaakin tärkeämmäksi Venäjän hyökkäyssodan myötä. Metsänomistajia pyritään aktivoimaan etenkin pienpuun keruuseen mm. Metsäkeskuksen kampanjan ja nuoren metsänhoitotoihin kohdistetun tukijärjestelmän avulla. Vastaavasti maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeinä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan poikkihallinnollisesti kotimaisten energiabiomassojen logistiikkaa ja varastointia, muun muassa kehittämällä terminaaliverkkoon nojaavia metsäbiomassan hankintaketjuja ja yhdenmukaistamalla alueellisesti vaihtelevia vaatimuksia energiapuuterminaalien ympäristölupien myöntämisessä sekä kaavoituksessa käytettäviä merkintöjä. Pidemmällä aikavälillä on tärkeää huolehtia myös puupolttoaineiden käytön hyväksyttävyydestä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Tuulivoiman lisääminen on edelleen yksi merkittävistä uusiutuvan energian lisäämiseen liittyvistä tavoitteista Suomessa. Tuulivoiman osalta maa- ja metsätalousministeriö korostaa myös Metsähallituksen roolia tuulivoiman rakentamisessa Suomessa ja erityisesti tulevaisuudessa merituulivoimaa rakennettaessa.

Tuulivoiman rakentamisella ja siirtoverkkojen kehittämisellä on myös vaikutuksia maa- ja vesialueiden kestäväan käyttöön ja on tärkeää, että näiden yhteensovittamiseen kiinnitetään edelleen huomiota. **Vesivoiman** osalta maa- ja metsätalousministeriö korostaa myös, että toimivat vesioikeudelliset menettelyt ja patoturvallisuudesta huolehtiminen ovat edellytys vesivoimatuotannolle. Vesivoiman merkitys säättövoimana korostuu tuuli- ja aurinkovoiman osuuden lisääntyessä. Patojen kunnosta, toimivuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen padonomistajien toimesta, sekä patoturvallisuuden viranomaisvalvonta, varmistavat vesivoimatuotannon turvallisuutta myös väestön ja ympäristön kannalta.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla **energian toimitus- ja huoltovarmuus** on keskeisessä asemassa sekä energian tuotannon, että toisaalta myös energian kuluttajien (kotitaloudet, maatilat, alan teollisuus, kuten metsä- ja elintarviketeollisuuden) kannalta. Esimerkkinä mainittakoon lämmön toimitus- ja huoltovarmuus, joka perustuu Suomessa tällä hetkellä pitkälti puupolttoaineiden, öljyn, maakaasun, kivihiilen ja energiaturpeen saatavuuteen. Fossiilisten energialähteiden osuuden vähentyessä puupolttoaineiden toimitus- ja huoltovarmuutta on tarpeen edelleen vahvistaa. Kotimaisten energialähteiden käytön lisäämisellä on pidemmällä aikavälillä myös useita hyötyjä. Maa- ja metsätalousministeriö pitää perusteltuina myös toimenpiteitä, joita strategiassa on esitetty energiaturpeen huoltovarmuuden lisäämiseksi. Tähän liittyen maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että turpeen käytöllä energianlähteenä on vaikutus myös kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuuteen, koska kasvu- ja kuiviketurve kerätään energiaturvesoiden pintaosista ennen syvemmällä olevan energiaturpeen nostoa.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa korostaa **maaseudun hajautetun pienimuotoisen uusiutuvan energian tuotannon** merkitystä sekä energian omavaraisuuden ja huoltovarmuuden parantamisen että maaseudulle syntyvän uuden yritystoiminnan näkökulmasta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan hajautettuun uusiutuvaan energiaan kohdistuvat strategian toimet ovat oikeansuuntaisia ja toimivia. Ministeriö jatkaa maatalojen ja maaseudun pienten energiayritysten tukemista maaseudun kehittämisohjelman investointitukien kautta ja vuodesta 2023 alkaen EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) kansallisen suunnitelman toimenpitein. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä tavoitetta **biokaasun** tuotannon ja käytön lisääntymisestä. Biokaasu ja sen edistämiseksi jo tehty ja tehtävä työ onkin nostettu strategiassa hyvin esille. Strategiassa on nostettu esille erityiskeinojen selvittäminen työkoneiden polttoöljyn käytön vähentämiseen, kuten sähköistäminen ja biokaasun käyttö. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan tämä on erittäin tärkeä kehittämisen osa-alue, sillä vaikka maataloudessa uusiutuvan energian käyttö on jo nyt hyvin yleistä, tarvitaan työkoneiden osalta vielä uutta tutkimusta, kehitystä ja teknologiaa siirtymän vauhdittamiseksi. Meneillään on myös tärkeä VN TEAS- hanke ”Kestävät käytännöt biokaasutuotannon prosessiketjuissa (KEBIO)” biokaasun tuotannon ja käytön kestävyuden selvittämiseksi.

Maatalouteen liittyvien kasvihuonekaasupäästöjen osalta toimenpiteet on linjattu keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) ja maankäytön ilmastosuunnitelmassa, joihin strategiassa onkin viitattu. Maa- ja metsätalousministeriö haluaa kuitenkin tässäkin yhteydessä korostaa, että maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä pohdittaessa mielessä tulee pitää ruuan tuotannon merkitys koko yhteiskunnalle. Toimia suunniteltaessa tulee varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa kansallista ruokaturvaa. Suomalaisen ruokapolitiikan tavoitteena on luoda toimintaympäristö, mikä mahdollistaa kaikista kestävyuden näkökulmista kestäväan ruokajärjestelmän toimimisen ja takaa sekä kansallisen ruokaturvan että hyvän ravitsemuksen kaikille Suomessa asuville.

Rakennukset ja rakentaminen aiheuttavat kulutuspuolelta tarkasteltuna noin kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Strategiassa linjatun mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä puun käytön edistämistä erilaisissa rakenteissa ja rakentamisessa, myös infrastruktuurissa. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että edelleen kehitetään alan osaamista, kustannuskilpailukykyisiä puurakennusjärjestelmiä ja teollista puurakentamista sekä edistetään puun monipuolista käyttöä rakentamisessa (esim. eristemateriaalit).

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta maa- ja metsätalousministeriö näkee, että energia- ja teollisuussektoreiden sopeutumista tulee jatkossa vahvistaa parhaillaan valmisteilla olevan kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutussuunnitelman (KISS2030) päämäärien ja tavoitteiden mukaisesti. Strategiassa on todettu tarve vahvistaa energia- ja teollisuussektoreiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja seurausten riskienhallintaa osana kansallista ilmastonmuutokseen sopeutussuunnitelmaa ja tämä edellyttää toimijoiden aktiivista osallistumista.

Lopuksi maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ilmasto- ja energiastrategian ja Suomen bio- ja kiertotaloustavoitteiden toteuttamisella on olennainen kytkös. Erilaisten materiaalien kysyntä tulee kasvamaan käynnissä olevan energiamurroksen ja yhteiskunnan sähköistymisen seurauksena. Nykytilanteessa energiaksi

hyödynnettävillä biomassoilla on oletettavasti tulevaisuudessa korkeamman jalostusarvon käyttöä uusissa tuotteissa. Biopohjaiset materiaalit korvaavat uusiutumattomia ja fossiilisia raaka-aineita. Tätä kehitystä esimerkiksi mustalipeän (liuennut ligniini ja muu orgaaninen aine) ja metsäteollisuuden kiinteiden sivuvirtojen uusien käyttömuotojen kehittämiseksi ja markkinoille saattamiseksi tulee Suomessa tukea kokonaisvaltaisesti ilmasto- ja energia-, biotalous-, kiertotalous- ja metsästrategioiden toteuttamisella.

Kansliapäällikön sijaisena osastopäällikkö Minna-Mari Kaila

Neuvotteleva virkamies Kaisa Pirkola

Liitteet

Jakelu TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

VN/11385/2020-MMM-50

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: